

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 559/2022-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **MACHINERY GROUP, s. r. o.**, Tallerova 2/4, Bratislava, IČO 44 345 526, zastúpenej Advokátskou kanceláriou UHAĽ s. r. o., Štefana Moyzesa 9877/43, Zvolen, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Maroš Uhaľ, proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne č. k. 8 Cob 3/2021-124 z 3. februára 2021 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Obdo 108/2021 z 27. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. apríla 2022 domáha vyslovenia porušenia čl. 51 ods. 1 a čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 4, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 ústavy, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 Cob 3/2021-124 z 3. februára 2021 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Obdo 108/2021 z 27. januára 2022. Navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že v právnej veci sťažovateľky (žalobkyne) proti obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „žalovaná“), o zaplatenie sumy 80 828,40 eur s príslušenstvom Okresný súd Prievidza (ďalej len „okresný súd“) prvou výrokovou vetou platobného rozkazu č. k. 12 Cb 8/2020-90 z 25. novembra 2020 (vydaného sudcom) rozhodol, že žalovaná je povinná do 15 dní odo dňa doručenia platobného rozkazu zaplatiť sťažovateľke istinu 80 828,40 eur s úrokmi z omeškania alebo v tej istej lehote podať odpor; druhou výrokovou vetou okresný súd žalovanej uložil

povinnosť do 15 odo dňa doručenia platobného rozkazu zaplatiť sťažovateľke k rukám jej právneho zástupcu náhradu trov právneho zastúpenia v sume 2 167,63 eur a ostatných trov konania v sume 2 495,50 eur s poučením, že proti výroku o náhrade trov konania je možné podať odvolanie [§ 357 písm. m) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)].

3. Odvolaním z 30. novembra 2020 sťažovateľka napadla druhú výrokovú vetu platobného rozkazu okresného súdu, domáhajúc sa jej zmeny vo vzťahu k výške trov právneho zastúpenia (2 867,51 eur), ktoré podľa jej názoru neboli vypočítané v súlade s ustanoveniami vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“).

4. Krajský súd napadnutým uznesením odvolanie sťažovateľky odmietol ako neprípustné [§ 386 písm. c) CSP]. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia (t. j. bodov 8 až 13) vyplýva, že krajský súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z nálezů ústavného súdu č. k. I. ÚS 207/2019-65 z 26. septembra 2019, ktorého časť (body 42 až 46) bez označenia, že ide o citáciu, uviedol ako body 8 až 12 svojho rozhodnutia s tým, že podľa § 357 písm. m) CSP je odvolanie prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania, avšak z § 357 písm. m) CSP nevyplýva možnosť podať odvolanie proti uzneseniu súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania. Krajský súd poukázal na to, že v súdnej veci vydal platobný rozkaz sudca, ktorý rozhodol aj o výške náhrady trov konania, preto nie je relevantné, že súd prvej inštancie poučil strany sporu tak, že proti výroku o náhrade trov konania je odvolanie prípustné.

5. Proti uzneseniu krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP tvrdiac, že *„posúdenie výroku o trovách konania v platobnom rozkaze vydanom sudcom na základe odvolania podaného či už žalobcom alebo žalovaným je v právomoci odvolacieho súdu a odmietnutím takéhoto odvolania dôjde vždy k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces“*.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol ako neprípustné [§ 447 písm. c) CSP]. V odôvodnení napadnutého uznesenia (bodoch 27 až 32) najvyšší súd poukázal na to, že otázkou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku sa zaoberal ústavný súd nielen v uznesení č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (publikovanom ako judikát v Zbierke nálezů a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 74/2018), ale aj v náleze č. k. I. ÚS 207/2019-65 z 26. septembra 2019 (z ktorého vychádzal krajský súd), v ktorom ústavný súd (okrem iného) uviedol, že *„Dôsledkom absencie právomoci odvolacieho súdu rozhodovať o odvolaní proti uzneseniu súdu prvej inštancie, ktorým rozhodol o výške náhrady trov konania, je neprípustnosť dovolania.“* Najvyšší súd preto nevidel rozumný dôvod, aby sa od ustáleného právneho názoru ústavného súdu týkajúceho sa neprípustnosti dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o výške náhrady trov konania odchýlil. Zároveň konštatoval, že neprípustnosť dovolania v takejto situácii (obdobnej ako v prejednávanom spore) nie je prekážkou ústavného prieskumu rozhodnutia krajského súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení

neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)]] tvrdí, že najvyšší súd ju odôvodnením svojho rozhodnutia „*nepriamo odkázal na konanie o sťažnosti pred Ústavným súdom SR*“, preto jej na účel dosiahnutia priznania náhrady trov právneho zastúpenia v konaní pred súdom prvej inštancie vo výške, ktorá by bola v súlade s ustanoveniami vyhlášky č. 655/2004 Z. z. (t. j. v sume 2 867,51 eur), neostáva nič iné, ako sa zrušenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a napadnutého uznesenia krajského súdu, ktoré považuje za arbitrárne a nesprávne odôvodnené, domáhať cestou ústavnej sťažnosti. Na podporu uvedených argumentov poukazuje na uznesenie veľkého senátu najvyššieho súdu č. k. 1 VObdo 2/2021 z 29. septembra 2021, v ktorom veľký senát najvyššieho súdu (okrem iného) dospel k právnomu záveru, že „rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania vád zmätočnosti v zmysle § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia čl. 51 ods. 1 a čl. 144 ústavy a základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 4, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 ústavy, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru uznesením krajského súdu č. k. 8 Cob 3/2021-124 z 3. februára 2021 (bod 4) a uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Obdo 108/2021 z 27. januára 2022 (bod 6), ktoré sťažovateľka považuje za arbitrárne a nesprávne odôvodnené vo vzťahu k prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku proti uzneseniu súdu prvej inštancie (vydanému sudcom) o výške náhrady trov konania, ako aj proti uzneseniu odvolacieho súdu (bod 7).

9. K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd. Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takýchto procesných postupov. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, III. ÚS 199/08).

III.1. K namietanému porušeniu čl. 51 ods. 1 a čl. 144 ústavy a základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 4, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 ústavy, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu

10. Rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 ústavy, prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo

na súdnu ochranu. Všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj čl. 36 ods. 1 listiny) môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku. Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

11. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97), preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

12. Ústavný súd posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09, IV. ÚS 481/2013), ak zistí, že rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.

13. Otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu vtedy, pokiaľ by bol v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prílišného formalizmu), či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia (I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, III. ÚS 47/2013, III. ÚS 457/2014, III. ÚS 609/2014).

14. Ústavný súd konštatuje, že posudzovaný prípad po skutkovej a právnej stránke nie je identický s vecou, o ktorej ústavný súd rozhodol nálezom č. k. I. ÚS 207/2019-65 z 26. septembra 2019, v ktorej sa sťažovateľka (iná právnická osoba) včas podanou ústavnou sťažnosťou domáhala ústavného prieskumu rozhodnutia odvolacieho súdu (bez jeho následného prieskumu dovolacím súdom) vo výroku, ktorým zmenil výrok súdu prvej inštancie o náhrade trov prvoinštančného konania, ako aj vo výroku, ktorým žalobkyni priznal náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V tomto kontexte preto treba chápať aj bod 46 uvedeného nálezu ústavného súdu, v ktorom ústavný súd uviedol, že z § 357 písm. m) CSP nevyplýva možnosť podať odvolanie proti uzneseniu súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania a že dôsledkom absencie právomoci odvolacieho súdu rozhodovať o odvolaní proti uzneseniu súdu prvej inštancie, ktorým rozhodol o výške náhrady trov konania, je neprípustnosť dovolania. Bod 46 uvedeného nálezu ústavného súdu do rozhodnutia o odvolaní sťažovateľky prevzal krajský súd, a to v bode 12 svojho rozhodnutia.

15. Podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu všeobecného súdu, ktorého prípustnosť nevyplýva zo samotnej zákonnej úpravy, nepredstavuje prekážku nadobudnutia právoplatnosti tohto rozhodnutia (m. m. I. ÚS 445/2022).

16. Napadnuté uznesenie krajského súdu podľa doložky právoplatnosti (pripojenej sťažovateľkou k ústavnej sťažnosti) nadobudlo právoplatnosť 26. marca 2021.

17. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka sa mohla ústavného prieskumu napadnutého uznesenia krajského súdu, ktoré bolo doručené jej právnomu zástupcovi

ešte v marci 2021, domáhať priamo ústavnou sťažnosťou, čo však v dvojmesačnej lehote ustanovenej § 124 zákona o ústavnom súde neurobila a ústavnú sťažnosť podala až 19. apríla 2022.

18. Lehota na podanie ústavnej sťažnosti je lehotou zákonnou a kogentnou a jej zmeškanie nemožno odpustiť napriek tomu, že to zákon o ústavnom súde výslovne neustanovuje. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sťažnosť nemožno považovať za časovo neobmedzený právny prostriedok ochrany ústavnosti (m. m. I. ÚS 22/02); nedodržanie zákonnej lehoty na podanie sťažnosti je zákonom ustanoveným dôvodom na jej odmietnutie ako oneskorene podanej (m. m. IV. ÚS 28/02), pričom ide o takú lehotu, ktorú nemožno predĺžiť ani nemožno odpustiť jej zmeškanie (m. m. I. ÚS 84/02, IV. ÚS 36/03, III. ÚS 124/04, III. ÚS 90/2018, III. ÚS 152/2018, III. ÚS 155/2020, III. ÚS 208/2020).

19. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol z dôvodu jej oneskoreného podania [§ 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde] bez potreby podrobnejšie sa zaoberať obsahom jednotlivých základných práv zaručených ústavou, listinou alebo dohovorom, ktorých porušenie sťažovateľka namietala.

III.2. K namietanému porušeniu čl. 51 ods. 1 a čl. 144 ústavy a základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 4, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 ústavy, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

20. Vo vzťahu k tvrdeniu sťažovateľky o arbitrárnosti a nesprávnom odôvodnení napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorým odmietol jej dovolanie ako neprípustné, ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v konkrétnej veci v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, avšak konformné posúdenie vlastnej právomoci najvyšším súdom je ústavným súdom následne preskúmateľné v konaní o ústavnej sťažnosti (s dôrazom na princíp zákazu odmietnutia spravodlivosti súdom v právnom štáte). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) potom vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd a právomoc ústavného súdu nemôže predchádzať právomoci všeobecných súdov (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

21. Ústavný súd sa z odôvodnenia napadnutého uznesenia presvedčil, že najvyšší súd v bodoch 24 až 33 svojho rozhodnutia zrozumiteľne vysvetlil, prečo dovolanie sťažovateľky podané podľa § 420 písm. f) CSP neakceptoval. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je zjavne neodôvodnené, pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu nemajúce oporu v Civilnom sporovom poriadku (§ 438 a nasl.).

22. Ústavný súd sa nestotožňuje s tvrdením sťažovateľky, že na účel dosiahnutia priznania náhrady trov právneho zastúpenia v konaní pred súdom prvej inštancie vo výške, ktorá by bola v súlade s ustanoveniami vyhlášky č. 655/2004 Z. z. (t. j. v sume 2 867,51 eur), ju najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia „nepriamo odkázal na konanie o sťažnosti pred Ústavným súdom SR“. Konštatovanie najvyššieho súdu, že neprípustnosť dovolania v takejto situácii (obdobnej ako v prejednávanom spore) nie je prekážkou ústavného prieskumu rozhodnutia krajského súdu, totiž

automaticky neznamena, že ústavný súd v okolnostiach toho-ktorého prípadu rezignuje na posúdenie podmienok konania o ústavnej sťažnosti vrátane lehoty na podanie ústavnej sťažnosti ustanovenej § 124 zákona o ústavnom súde.

23. Pokiaľ sťažovateľka na podporu svojich argumentov poukázala na uznesenie veľkého senátu najvyššieho súdu č. k. 1 VObdo 2/2021 z 29. septembra 2021, v ktorom veľký senát najvyššieho súdu dospel k právnomu záveru, že „*rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania vád zmätočnosti v zmysle ust. § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania*“, ústavný súd konštatuje, že pozornosti sťažovateľky zrejme ušla skutočnosť, že uvedené uznesenie bolo vydané v spore týkajúcom sa vylúčenia vecí zo súpisu majetku vedenom Okresným súdom Prešov pod sp. zn. 5 Cbi 2/2018, v ktorom veľký senát najvyššieho súdu rozhodoval o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo č. k. 2 CoKR/3/2019-145 zo 7. novembra 2019 a v ktorom Okresný súd Prešov svojím rozhodnutím nepriznal stranám sporu nárok na náhradu trov konania. V rámci uvedeného zjednotenia praxe najvyššieho súdu sa nerozhodovalo o nesprávnej aplikácii vyhlášky č. 655/2004 Z. z. všeobecnými súdmi vo vzťahu k výške náhrady trov konania, čo je prípad sťažovateľky.

24. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nepatrí právo sporovej strany dožadovať sa toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré sama predkladá (m. m. II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 284/08).

25. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

26. Porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 2 a 4, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 13 dohovoru najvyšším súdom sťažovateľka v ústavnej sťažnosti osobitne neodôvodnila, preto ju ústavný súd v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie náležitostí ustanovených zákonom.

27. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 19. októbra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu